

***ТРОЦЬКИЙ Руслан Сергійович,**
кандидат педагогічних наук,
Київського інституту Національної
гвардії України*

МЕХАНІЗМИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ

Правоохоронні органи в кожній країні є важливою складовою системи державних органів, основною функцією яких є боротьба із злочинністю та іншими правопорушеннями, а також захист прав та свобод громадян.

В умовах євроінтеграційних процесів в Україні проблема вдосконалення правоохоронних органів, а особливо військових формувань з правоохоронними функціями постає з особливою гостротою, що потребує збільшення рівня дієвості та ефективності цих підрозділів. Національна гвардія України (далі НГУ) як військово формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначена для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян України, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами — із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

У період воєнного стану безпекова ситуація на всій території України, як в зоні ведення бойових дій, так і на тилкових територіях має важливе значення та потребує особливого контролю. Одним з підрозділів, який забезпечує заходи правового режиму воєнного стану на території України є НГУ. Безпека громадян під час воєнного стану – це обов'язок і одне з головних завдань військовослужбовців НГУ.

У наказі міністерства внутрішніх справ України №1089 від 24 грудня 2019 року «Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України» визначено, що військовослужбовці військових частин з охорони громадського порядку службу з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки виконують у складі самостійних та/або спільних з поліцією нарядів, а військові частини оперативного призначення – тільки в складі спільних з поліцією нарядів.

Основними силами, що забезпечують громадську безпеку та охорону громадського порядку, є особовий склад органів (підрозділів) поліції, додатковими силами – особовий склад військових частин (підрозділів) НГУ.

Військовослужбовці НГУ під час виконання завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки можуть застосувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, вогнепальну зброю в порядку, визначеному Законами України «Про Національну гвардію України» та «Про Національну поліцію».

Так, відповідно до розділу 4 пункту 1 статті 13 Закону України «Про Національну гвардію України» військовослужбовці НГУ під час залучення до виконання завдань з охорони громадського порядку мають право здійснювати превентивні і поліцейські заходи примусу відповідно до Закону «Про Національну поліцію».

Зокрема, в статті 31 цього Закону передбачено такий перелік превентивних заходів, як: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка й огляд; зупинка транспортного засобу; вимога залишити місце й обмеження доступу до певної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення в житло або інше володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, встановлених законом щодо осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, і інших категорій осіб; поліцейське піклування.

Стаття 42 Закону «Про Національну поліцію» визначає вичерпний перелік поліцейських заходів примусу до яких відносять: фізичний вплив (сила), застосування спеціальних засобів і застосування вогнепальної зброї.

Слід зазначити, що військовослужбовці НГУ в ході несення служби не зупиняють транспортні засоби за порушення Правил дорожнього руху і не можуть самотійно притягнути порушників до адміністративної або кримінальної відповідальності. Так само під час виявлення порушників патрулі НГУ для подальших дій змушені залучати працівників поліції. Раніше була спрощена процедура, а саме – в патрулі завжди був правоохоронець.

В грудні 2023 року до парламенту було подано законопроект № 10311 про внесення змін до Закону України «Про Національну гвардію України» щодо вдосконалення правових засад застосування заходів примусу військовослужбовцями НГУ.

До факторів, які сприяють створенню необхідних механізмів щодо забезпечення належного стану правопорядку слід віднести: удосконалення нормативно-правових актів, створення належних умов для взаємодії силових структур, організаційне та морально-психологічне забезпечення діяльності НГУ. Все це дозволить здійснити якісні перетворення в діяльності НГУ та оптимізувати її адміністративно-правовий статус.

Неабияке значення має врахування досвіду зарубіжних країн щодо діяльності правоохоронних органів, який є досить актуальним для України. Слід використовувати досвід реформування та функціонування підрозділів аналогічних до НГУ, тих країн, де це дало максимальний результат.

Крім того, одним з основних механізмів у підвищенні спроможностей для виконання завдань, що стоять перед підрозділами НГУ з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки є підготовка кваліфікованих офіцерів, що володіють необхідними компетентностями, вміють системно та інноваційно мислити, спроможні вирішувати складні проблеми в умовах динамічних змін та сучасних викликів.

Отже, виходячи з вищезазначеного, слід зробити висновок, що вирішення даного завдання потребує проведення аналізу наявного масиву наукових досліджень, нормативно-правових актів, теоретичних та прикладних аспектів діяльності НГУ, досвіду роботи військових нарядів під час виконання завдань з охорони громадського порядку, взаємодії з Національною поліцією та різноманітних статистичних даних, що характеризують результати діяльності цих підрозділів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII *Відомості Верховної Ради України*, 2014, № 17, ст. 594.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII *Відомості Верховної Ради*, 2015, № 40-41, ст. 379.
3. Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) НГУ : наказ МВС України від 24.12.2019 р. № 1089.
4. Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України : наказ МВС України від 16.06.2014 р. № 567.
5. Про затвердження Порядку організації виконання Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України : наказ командувача Національної гвардії України від 01.07.2021 р. № 270.
6. Горбач Д.О. Адміністративно-правовий статус Національної гвардії України: монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.І. Безпалової. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2017. 288 с.
7. Корнієнко Д.М. Досвід адміністративно-правового забезпечення службово-бойової діяльності військових формувань з правоохоронними функціями у країнах з унітарним устроєм. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2017. № 30, том 1. С. 74-77.